

CERCETAREA ISTORIEI ROMEI. CONTRIBUȚII IEȘENE ÎN PERIOADA 1950–2000*

DE
SILVIU SANIE

CUVINTE CHEIE: Istoria Arheologiei, Istoria Romei.

Contribuțiile ieșene la cunoașterea istoriei Romei, atât cele bazate pe cercetarea izvoarelor scrise, cât și cele dobândite prin săpături arheologice s-au bazat vreme de aproape nouă decenii doar pe rezultatele investigațiilor cadrelor didactice universitare, titulari ai catedrelor de Istorie antică universală sau Istoria veche a României.

Din anii postbelici care au precedat perioada investigată se detașează prin contribuții substanțiale la cunoașterea civilizației romane în spațiul carpto-ponto-danubian profesorii Paul Nicorescu și Radu Vulpe. Primul, despărțit de catedră înainte de vreme de boală și moarte - celălalt de serviciul de cadre.

Șirul specialiștilor în Istoria antică universală care au onorat catedra în perioada cercetată începe cu profesorul **Dumitru Tudor**, fost elev al Școlii Române de la Roma, cel care, prin *I Cavalieri danubiani* (ED, VII-1937, p. 189–356) și apoi prin *Oltenia romană*, ed.¹, București, 1942 dobândise un nume și un loc în istoriografia românească. D. Tudor era atașat de zona originară – Oltenia – unde desfășura intense și rodnice săpături arheologice. Realizările din anii prezenței sale la Iași sunt importante cu toate că nu dorea prelungirea excesivă a stagiului în capitala Moldovei. A efectuat inventarierea materialelor depozitului Muzeului de Antichități, a publicat câteva inscripții lapidare fragmentare găsite la Barboși-Galați (*Inscripții latine în Muzeul de Antichități din Iași*, SCS Iași-Istorie, 4, 1953, p. 467-487), inscripții amforice din epoca elenistică și romană (*Amfore elenistice descoperite în adâncul teritoriului R. P. R.*, SRIR, 1954, I, p. 81-88), un tezaur de denari imperiali romani de la Muntenești (*Tezaurul de denari imperiali de la Muntenești – com. Buhăiești, raion Negrești, regiunea Iași*, SCS Iași-Istorie, 1954, p. 379-400). Le amintim pentru că aceste tipuri de descoperiri stau la baza considerațiilor asupra unor însemnate aspecte ale prezenței romane la est de Carpați.

În sfârșit, dar nu în cele din urmă, D. Tudor a fost Profesorul unor colegi: A.C. Florescu, Eugenia Neamțu, Marilena Florescu, Silvia Teodor, Dan Gh. Teodor, îndrumător sau membru în comisia de doctorat a altor cercetători ai Institutului. În calitate de coordonator al *Enciclopediei Civilizației Romane* (București, 1982) a încredințat lui Silviu Sanie redactarea capitolului Religie – Mitologie (130 voci).

O perioadă fastă pentru cercetarea istoriei geto-dacilor și a epocii romane la est de Carpați a început din anul 1957 odată cu venirea la Iași a profesorului **Nicolae Gostar**. În acei ani, la Cluj, arheologii care studiau istoria epocii dacice „clasice”, cercetau și epoca romană. Pornind de la o foarte bună școală pentru limbile clasice (Șt. Bezdechi, Th. Naum) cu istorici ai lumii romane care beneficiaseră de stagii la Școala Română de la Roma (C. Daicoviciu, M. Macrea, I.I. Russu, N. Lascu), perfecționându-și metodele de investigație arheologică prin prezența pe șantierele arheologice din stațiunile pre și protoistorice din Moldova, N. Gostar era la vârsta de 35 de ani bine pregătit pentru cercetare și catedră. Talentat profesor, cu charismă, a atras numeroși studenți pentru cunoașterea aprofundată a lumii romane.

În afara tezei sale de doctorat, *Marele monument funerar de la Adamclisi*, a scris 45 de note și studii consacrate Daciei Romane și Moesiei Inferior, însemnări care cuprind aspecte ale istoriei economice (ex. *Inscripțiile de pe lucernele din Dacia* – 1961), istoriei militare – de la războaiele daco-romane (ex. *L'armée romain dans les guerres daces de Trajan* – 1979) la trupele care alcătuiau armata Daciei romane. Studii despre istoria religiei Daciei romane, despre divinități celtice și orientale (ex. *Men Aniketos in a bilingual Inscription*

* Comunicare prezentată la Sesiunea Științifică a Institutului de Arheologie Iași – 6 octombrie 2000.

from Dacia), despre administrație și despre populația Daciei romane după cum s-a pronunțat asupra situației Daciei romane după părăsirea ei de către trupele și administrația romană.

Dacă Bibliografia care succede textului prezintă ilustrează această diversitate a contribuțiilor, în acest cadru vom releva îndeosebi studiile referitoare la *romanitatea est-carpatică* care au constituit pentru N. Gostar o preocupare majoră, constantă. A apreciat corect necesitatea reluării cercetărilor arheologice din sudul roman al Moldovei – Șendreni și, mai ales, Barboși-Galați, pentru o mai clară definire a complexelor (*castellum*, castru, așezarea civilă, necropole) și o amplificare substanțială a materialelor romane recoltate. A scris despre vechimea elementelor civilizației romane la est de Carpați și a schițat un tablou al situației diferitelor zone ale Moldovei în raport cu Roma. La douăzeci și două de toamne de la plecarea pe alte tărâmuri gândurile Profesorului sunt încă vii, utile încercărilor de îmbogățire a rezultatelor dobândite în investigarea acestui domeniu.

Structura comunicării în varianta ei inițială avea în vedere menționarea aportului cercetătorilor ieșeni la cunoașterea diverselor capitole ale istoriei politice, militare, economice, culturale etc. a Romei cu prioritate a provinciilor *Moesia Inferior* (I) și *Dacia* (II). Erau apoi amintite lucrările care au ca obiect: *Istoria altor provincii romane* (III); *Roma și lumea geto-dacilor* (IV); *Roma și dacii liberi* (V); *Elemente romane în cultura tumulilor carpatici* (VI); *Elemente romane în cultura Sântana de Mureș Cerneahov* (VII); *Epoca romană târzie și bizantină timpurie* (VIII).

Fără a zăbovi asupra studiilor care înfățișează circumstanțele cuceririi, ale colonizării parțiale precum și a problemei granițelor stabilite de împăratul Hadrian, vom reaminti unele aspecte ale procesului de romanizare și hainele care eventual le-ar fi putut îmbrăca în zona est-carpatică.

Teritoriul din spațiul carpato-nistrean în care cucerirea romană a fost succedată de o colonizare sistematică și o locuire de durată pornește de la Tyras și se oprește pe linia valului Tulucești – Șerbeștii Vechi dintre Siret și Prut, acoperind fâșii cu lățime variabilă între Dunăre și lacurile Basarabiei – cu importanta locuire romană la Orlovca – Kartal (probabil anticul Aliobrix). Drumul de la Tyras la Aquincum prin Porolissum se depărta probabil puțin de Dunăre și după Barboși, pe valea Siretului urma valea Troțușului și trecea munții în Dacia pe la Brețcu. Zonele romane de influență și supraveghere aveau ca prioritate asigurarea legăturii dintre cele două provincii. Populația din teritoriul neinclus în Imperiu, virtual supusă unor influențe ale romanității din Moesia Inferior și Dacia, a avut relații schimbătoare cu Roma.

Fenomenul impunerii unei noi limbi și civilizații prezintă elemente comune, independente în timp și spațiu dar desfășurarea sa depinde de numeroși factori specifici.

Într-o formulare, încă actuală, care surprinde două dintre principalele aspecte ale romanității datorată lui A. Deman (*Vestigia*, 17, München 1973, p. 68-69) – romanizarea semnifică: a) stabilirea în țări străine a cetățenilor romani în vederea exploatarea bogățiilor din zona respectivă – tip A; b) ralierea indigenilor la cultura, organizarea și limba romanilor – care ar corespunde integrării – tip B.

Fără a comenta faptul că fermentul nu a avut același efect în spații diferite ale lumii antice, vom sublinia că teritoriul est-carpatic a cunoscut, cum s-a amintit, cele două situații în zone diferite.

Se impuneau cercetări pentru evidențierea intensității vieții romane și romanizării, de la Tyras la Barboși și publicarea sistematică a materialelor de import romane din cetățile geto-dacice și daco-carpice. Cei care au săpat în cetățile și așezările geto-dacice și au constatat că nu există vreun complex arheologic de oarecare dimensiuni și însemnătate în care să lipsească obiecte din lumea romană pot aprecia amploarea acestor relații.

Dar să reluăm firul investigațiilor..

La Barboși-Galați săpăturile au fost continuate de **Silviu Sanie** în colaborare cu I.T. Dragomir și, o vreme, Șeiva Sanie. Între descoperirile majore din timpul acestei colaborări se numără tumulul cu cercuri de piatră cu mormântul principal 7-1979, cu un bogat inventar, scheletul orientat conform ritualului creștin și cu fibula de aur cu inscripția *Innocens*.

La sud de *castellum* am descoperit un edificiu de cult cu ziduri lucrate în tehnica *opus incertum* păstrate cu înălțimea de 1,70 m pe unele porțiuni. Este singurul edificiu conservat parțial la Barboși-Galați. În anii din urmă nu am dispus de fonduri pentru continuarea săpăturilor și edificiul urmează a fi publicat în limita cercetărilor efectuate. Unele materiale cu însemnări, inscripții ceramice și fragmente de statuete sau din plăcuțe cu reprezentări culturale (*Mercurius*, *Hekate*) au intrat deja sau vor intra curând în circuitul științific. Un alt rezultat ce se impune a fi semnalat este descoperirea laturii sudice a castrului. Pretențiile financiare exagerate ale proprietarului terenului pentru excavarile din acea zonă vor amâna probabil continuarea cercetărilor.

În anul 1981 a fost publicată cartea lui Silviu Sanie *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n. – III e.n.)*. Contribuțiile aceluiși autor au apărut în colecția ANRW, vol. 18. 2. 1989, *Kulte und Glauben im römischen Süden der Moldau (Ostrumänien)*, iar cele despre ceramica și țiglele cu

inscripție de la Barboși-Galați, în *SCIVA*, 47, 2, 1996. Scrierile sale cuprind, de asemenea, probleme ale religiei, *Culte orientale în Dacia Romană*, populației Daciei și aspecte ale istoriei economice.

În anul 1982 a apărut o altă lucrare care conținea și contribuții majore în direcția celor prezentate, datorate lui **Ion Ioniță** *Din istoria și civilizația dacilor liberi* cu subtitlul *Dacii din spațiul est-carpatic în secolele II-IV e.n.* Tot Ion Ioniță, în colaborare de astă dată cu Vasile Ursachi, a publicat monografia *Văleni, o mare necropolă a dacilor liberi* și, din aceleași secole, descoperiri sarmatice cu materiale romane, iar pentru o perioadă mai târzie *Römische Einflüsse im Verbreitungsgebiet der Sântana de Mureș-Černjachov Kultur* (*ArhMold*, 17, 1994).

Contribuții la cunoașterea vieții economice în zona est carpatică înmănunchate în volume în care moneda romană ocupă un loc însemnat sunt datorate lui **Virgil Mihăilescu-Bîrliba** (*La monnaie romaine chez les Daces orientaux*, 1980 și *Dacia răsăriteană în secolele VI-I î.e.n. Economie și monedă*, 1990). Același cercetător a elaborat note și studii despre unele descoperiri monetare din Dacia și Moesia Inferior și despre materiale romane îndeosebi cele provenite din tumulii carpatici.

Numeroase descoperiri monetare și materiale de import romane – sticlărie, ceramică fină, obiecte de metal – găsite în săpăturile arheologice de la Poiana au fost publicate în ultimii ani de **Silvia Teodor**. În prezent cetatea getică de la Poiana tinde să reocupe și sub acest aspect locul de seamă în constelația cetăților getice moldave.

Un util studiu, *Die wichtigsten Ergebnisse der archäologischen Forschungen über den Zeitraum vom 3-10 Jt. östlich der Karpaten* (Dacoromania, 1973), datorat prof. **Mircea Petrescu-Dîmbovița**, a semnalat și rezultatele cercetărilor pentru cunoașterea epocii romane în zona est-carpatică.

Cercetarea cetăților geto-dacice din sud de la Căndești și Fitionești (jud. Vrancea) i-au ocazionat colegei **Marilena Florescu** menționarea unor importuri.

În perioada activității la Muzeul din Constanța, **Constantin Ionomu** a elaborat mai multe note și studii despre complexe arheologice și materiale romane. De remarcat o bună carte încă utilă despre opaițe.

Menționarea contribuțiilor cercetătorilor acum în vârstă de peste 50 de ani se încheie altcumva și cu perioada prezentată în lucrarea **Dan Gh. Teodor**, *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V-X*.

O altă serie de cercetători continuă studiul romanității moesice, dacice și importurile romane în mediu getic, daco-carpic și din perioade mai târzii, fără a exclude, deocamdată, contribuțiile seriei precedente.

Octavian Bounegru are între primele contribuții în acest domeniu publicarea sticlăriei de la Șendreni-Galați din colecțiile Muzeului brăilean. S-a specializat în ceramologie, de la cea elenistică la cea romană. Teza de doctorat a relevat nu doar un foarte bun cunoscător al navelor romane, ci și a mărfurilor pe care acestea le-au vehiculat. Rezultatele specializării în ceramica pergamană au fost înmănunchiate în lucrarea *Die Keramische Werkstätten von Pergamon im späthellenistischen und römischer Zeit* (coll. Pergamenische Forschungen).

Costel Chiriac, cu săpături de decenii în spațiul Scythiei Minor s-a specializat în cercetarea sticlei elenistice și romane. A publicat, singur sau în colaborare, piesele descoperite la Poiana și Căndești. Desigur, aceste cercetări sunt doar o secvență care se adaugă la domeniul său de afirmare – cunoașterea de ansamblu a epocii romano-bizantine.

Marius Alexianu și-a adus obolul în direcția valorificării inscripțiilor ceramice din mediul daco-carpic.

Nelu Zugravu este autorul unor sinteze istorice în care găsim și ample referiri la problematica înfățișată în acest cadru. Expunerea aspectelor teoretice, o corectă utilizare a datelor dobândite prin cercetările arheologice, încercarea de a estima influența condițiilor specifice conferă un plus de valoare celor trei cărți: *Geneza creștinismului popular al românilor*; *Istoria romanității nord-dunărene (secolele II–VIII)*; *Contribuții la etnogeneza românilor*; *Roma. Politică și aculturație. Introducere la problema romanizării*, I. Prima dintre cele citate, care i-a adus titluri și premii, are cele mai numeroase elemente originale.

Victor Cojocaru, arheolog cu o bună pregătire filologică și istorică are privilegiul de a reînnoa fiul participărilor românești la săpăturile arheologice de la Tyras după mai mult de jumătate de secol. Specializările în străinătate, lucrările elaborate în direcția cunoașterii populațiilor prin cercetarea antroponimiei ca și publicarea unor descoperiri arheologice îl situează printre cei care aduc și vor aduce contribuții temeinice la cunoașterea zonei carpato-caucaziene în epoca romană.

În sfârșit, se impune a fi amintit, mai ales în concordanță cu titlul inițial al comunicării **Lucrețiu Mihăilescu Bîrliba**, autor al unor note cu o solidă bibliografie privind istoria economică a Romei. Notele nu și au izvorul în spațiul estic, dar autorul este pregătit pentru abordarea problematicii acestei zone. În plus, L. M.-B rămâne, deocamdată, singurul care preia o ștafetă în cadrul familiei.

*

Există așadar sinteze ca puncte de raportare, studii și note care au amplificat numărul materialelor publicate, lucrări cu aspectele teoretice ale problemei, cum ilustrează clar *Bibliografia* care succede acestor prezentări. Cercetătorii ieșeni nu s-au limitat doar la spațiul est-carpatic și au elaborat cărți, studii și note care au în vedere capitole de istorie ale Daciei, Moesiei Inferior sau cu o problematică mai largă.

Contribuțiile la noul Tratat de Istorie a României sunt de asemeni notabile. Cei care vor continua încă decenii investigațiile în acest domeniu au beneficiat, cu o singură excepție (Costel Chiriac) de importante stagii de specializare în străinătate. Este preconizată alcătuirea unui catalog al importurilor romane. Cu un dram de corectitudine colegială, există premisele unor realizări de seamă.

La capătul acestor însemnări, relevând aportul la saltul calitativ al grupului enumerat în partea a doua a comunicării, consider ca foarte necesară pentru clarificările teoretice organizarea de către Institutul nostru a unui Colocviu *Elenism și romanitate în spațiul carpato-nistrean*, cu participarea colegilor de la Kiev, Odesa și a unora dintre cei care efectuează săpături arheologice în Dobrogea.

BIBLIOGRAFIE

A. Repertorii

- N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. De la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, 661 p., 259 pl. și 10 hărți.
- Al. Păunescu, P. Șadurschi, V. Chirica, *Repertoriul arheologic al județului Botoșani*, București, 1976, 2 vol., vol. I, 304 p., vol. II, 393 p.
- G. Coman, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, 394 p., 175 pl.
- V. Chirica, M. Tanasachi, *Repertoriul arheologic al județului Iași*, Iași, 1984, vol. I-1984, 289 p., 27 pl.; vol. II-1985, 553 p., 57 pl.

B. Monografii

- S. Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n.-III e.n.)*, Iași, 1981, 264 p., 70 pl.
- Dan Gh. Teodor, *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V-XI e.n.*, Iași, 1981, 121 p., 26 pl.
- I. Ioniță, *Din istoria și civilizația dacilor liberi. Dacii din spațiul est-carpatic în secolele II-IV e.n.*, Iași, 1982.
- N. Zugravu, *Istoria romanității nord-dunărene (secolele II-VIII). Contribuții la etnogeneza românilor*, Iași, 1994, 255 p.
- Idem, *Roma. Politică și aculturație. Introducere la problema romanizării*, I, Iași, 1999, 294 p.

C. Istorie politică și administrativă

- N. Gostar, *Curia Dacica într-o inscripție din Leptis Magna*, în vol. *Omagiu lui Constantin Daicoviciu*, București, 1960, p. 259-265.
- Idem, *Milites – decuriones coloniae. Contribuție la istoria decurionatului în Dacia*, în *SCȘI*, 14, 1963, 2, p. 259-266.
- Idem, *Situația Daciei după 271*, în *AȘUI*, 10, 1964, p. 55-64.
- Idem, *O inscripție de la Hadrian în castellum roman de la Barboși*, în *AȘUI*, 12, 1966, p. 151-152.
- Idem, *Aliobrix*, în *Latomus*, 26, 1967, p. 987-999.
- Idem, *Ius Italicum în Dacia*, în *AIIAI*, 6, 1969, p. 127-139.
- Idem, *Condita Colonia Dacica*, în *Apulum*, 9, 1971, p. 305-321.
- Idem, *Situația Moldovei în timpul stăpânirii romane*, în *Studii și articole de istorie*, 19, 1972, p. 79-87.
- Idem, *Inscripția împăratului Traian de la Barboși*, în *ArhMold*, 9, 1980, p. 69-73.
- S. Sanie, I. T. Dragomir, *Aspects de la cohabitation des daces et des romains dans le midi romain de la Moldavie*, în *Actes du II e Congres International de Thracologie*, București, 1980, p. 339-349.
- O. Bounegru, *Über die cives Romani consistentes von Scythia Minor*, în *MBAH*, V/1, 1986, p. 59-73.
- Idem, *T. Iulius Saturninus, conductor Illyrici utriusque et ripae Thracicae*, în *Dacoromania*, 6, 1986, p. 112-123.
- S. Sanie, *Certains aspects de la situation politique et démographique de la Dacie d'Est dans la période Domitien-Trajan*, în *Acta MN*, 26-30, 1989-1993, I/2, p. 11-18.
- Idem, *La civilisation romaine et la romanisation a l'est des Carpates*, în *ArhMold*, XVI, 1993, p. 145-150.

D. Numismatică

a) Monografii:

- V. Mihailescu-Bîrliba, I. Mitrea, *Tezaurul de la Măgura*, Bacău, 1997, 79 p., 26 pl.
 V. Mihailescu-Bîrliba, *La monnaie romaine chez les Daces orientaux*, București, 1980, 312 p., 6 pl.
 Idem, *Dacia răsăriteană în secolele VI-I î.e.n. Economie și monedă*, Iași, 1990, 180 p., 10 pl.

b) Studii și note:

- V. Mihailescu-Bîrliba, Gh. Poenaru Bordea, Al. Artimon, *Un mic tezaur de denari romani imperiali descoperit la Ghindăoani (jud. Neamț)*, în *SCIV*, 1968, 4, p. 597-611.
 V. Mihailescu-Bîrliba, *Noi descoperiri de tezaure imperiale romane la Piatra Neamț (I)*, în *Carpica*, 1, 1968, p. 209-231;
(II), în *Carpica*, 2, 1969, p. 157-178.
 Idem, *Descoperiri de monede antice și bizantine (I)*, în *MemAntiq*, 1, 1969, p. 423-433.
 Șeiva Sanie, *Un nou lot de denari imperiali romani descoperit la Muntenești (jud. Vaslui)*, în *MemAntiq*, 1, 1969, p. 149-165.
 V. Mihailescu-Bîrliba, *Circulația monetară la triburile libere de la răsărit de Carpați (sec. II-IV e.n.)*, în *MemAntiq*, 2, 1970, p. 281-344.
 V. Mihailescu-Bîrliba, I. Mitrea, *Un nou depozit monetar antic descoperit lângă Zimnicea*, în *MemAntiq*, 2, 1970, p. 491-498.
 V. Mihailescu-Bîrliba, *Descoperiri de monede antice și bizantine (III)*, în *MemAntiq*, 3, 1971, p. 585-590.
 V. Mihailescu-Bîrliba, Gh. Poenaru Bordea, *Notă adițională privind tezaurul de denari romani imperiali descoperite la Ghindăoani*, în *SCN*, 5, 1971, p. 385-388.
 V. Mihailescu-Bîrliba, *Tezaurul de denari imperiali de la Puriceni (com. Borlești, jud. Neamț)*, în *MemAntiq*, 4-5, 1972-1973, p. 125-230.
 Idem, I. Mitrea, *Tezaurul de denari romani imperiali descoperit la Hertioara de Jos (com. Traian, jud. Bacău)*, în *Carpica*, 7, 1975, p. 15-29.
 Șeiva Sanie, V. Căpitanu, *Tezaurul de monede romane imperiale de la Măgirești (jud. Bacău)*, în *CercetIst*, VI, 1975, p. 69-75.
 V. Mihailescu-Bîrliba, D. Monah, *Tezaurul de denari romani imperiali de la Blăgești, jud. Bacău*, în *Carpica*, 7, 1975, p. 31-40.
 V. Mihailescu-Bîrliba, *Tezaurul de denari romani de la Râpile (com. Gura Văii, jud. Bacău)*, în *Carpica*, 8, 1976, p. 137-150.
 C. Chiriac, O. Bounegru, *Noi descoperiri arheologice și numismatice la Troesmis*, în *Peuce*, 4, 1976, p. 97-108.
 Șeiva Sanie, P. Șadurschi, *Tezaurul de la Dersca (jud. Botoșani)*, în *CercetIst*, VII, 1976, p. 83-90.
 Idem, *Circulația monetară în secolele II î.e.n.-IV e.n. în jud. Botoșani*, în *Hierasus*, 1, 1978, p. 187-196.
 V. Mihailescu-Bîrliba, *La découverte monétaire de Davideni (dép. de Neamț) et les trésors de deniers s'achevant par des deniers de Marc Aurèle*, în *Dacia*, N.S., 23, 1979, p. 319-322.
 Idem, *La monnaie romaine républicaine et celle du Haut Empire à l'est de la Dacie*, în *Actes du II Congrès International de Thracologie, Bucarest, 6-12 septembre 1976*, București, II, 1980, p. 189-205.
 Idem, *Tezaurul de denari romani imperiali descoperit la Mastacăn (com. Borlești, jud. Neamț)*, în *SCN*, 7, 1980, p. 83-93.
 S. Sanie, Ș. Sanie, M. Cojocaru, *Tezaurul de la Muncelul de Sus și unele probleme ale circulației monetare romane în Moldova*, în *CercetIst*, XI, 1980, p. 249-268.
 C. Chiriac, *Câteva considerații asupra tezaurului de monede bizantine de la Gropeni (jud. Brăila)*, în *Istros*, 1, 1980, p. 257-262.
 V. Mihailescu-Bîrliba, *Un problème de statistique mathématique: la réforme monétaires de Septime Sévère au-delà des frontières de l'Empire*, în *PACT*, Conseil de l'Europe, Strassbourg, 5-IV, 5, 1981, p. 324-333 (= *CercetIst*, XII-XIII, 1981-1982, p. 159-167).
 Idem, *Noi considerații privind tezaurul de la Bîrgăoani*, în *Carpica*, 14, 1982, p. 57-63.
 Idem, *Câteva monede antice inedite*, în *SAA*, 1, 1983, p. 182-185.
 Idem, *Tezaurul de monede romane imperiale de la Itești, jud. Bacău*, în *BSNR*, LXXV-LXXVI, 1983, 129-130, p. 131-147.
 C. Chiriac, *Monede grecești, romane și bizantine descoperite în Dobrogea (sec. II î.e.n.-VII e.n.)*, în *Pontica*, 16, 1983, p. 325-331.
 Șeiva Sanie, *Un lot de monede din tezaurul de denari imperiali romani descoperit la Drăgești (com. Tătărești, jud. Bacău)*, în *SAAV*, I, 1983, p. 185-189.
 Eadem, *Considerații asupra descoperirilor de monede romane republicane și imperiale pe teritoriul județului Iași*, în *CercetIst*, XIV-XV, 1983-1984, p. 145-152.
 V. Mihailescu-Bîrliba, *«Le trésor unique» de l'Empire Romain*, în *MemAntiq*, 15-17, 1983-1985 (1987), p. 117-125.
 V. Mihailescu-Bîrliba, V. Ursachi, *Tezaurul de monede romane descoperit la Traian, județul Neamț*, în *ArhMold*, 12, 1988, p. 117-130.

- V. Mihăilescu-Bîrliba, V. Butnariu, *Descoperiri monetare din Moldova. I*, în *ArhMold*, 12, 1988, p. 311-320; *II*, în *ArhMold*, 16, 1993, p. 289-294.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, O.-L. Șovan, *Noi descoperiri monetare în județul Botoșani*, în *Hierasus*, 7-8, 1988, p. 217-221.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, *A Late Roman Hoard from Traian (Neamț, Romania)*, în *The Numismatic Chronicle*, Lóndra, 1989, p. 191-196.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, M. Chițescu, S. Marinescu-Bîlcu, *Tezaurul de monede romane descoperite la Tîrpești*, în *SCN*, 9, 1989, p. 43-51.
- C. Chiriac, *Un medalion de la Commodus descoperit la Tomis*, în *Pontica*, 23, 1990, p. 351-353.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, *Tezaurul de denari romani imperiali de la Gherățești Noi, jud. Neamț*, în *ArhMold*, 14, 1991, p. 55-63.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, V. Ursachi, *Descoperirile monetare din așezarea dacică de la Brad*, în *ArhMold*, 15, 1992, p. 97-105.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, I. Mitrea, *Din nou despre tezaurul de la Sîmburești (jud. Olt)*, în *BSNR*, LXXX-LXXXV, 1986-1987 (1992), p. 75-87.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, *Die römische-dakischen Kriege und die numismatischen Entdeckungen*, în *Dacia*, N.S., 36, 1992, p. 193-197 (= în *Proceedings of the XI th International Numismatic Congress*, Brussels, September, 8th-13th 1991, Louvain-l-Neuve, 1993, p. 269-274).
- Idem, *Tezaurule monetare. Cercetare și interpretare*, în *SCIVA*, 44, 1993, 1, p. 53-58.
- Silvia Teodor, V. Mihăilescu-Bîrliba, *Descoperiri monetare din așezarea geto-dacică de la Poiana-Tecuci*, în *ArhMold*, 16, 1993, p. 121-130.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, *Römische Münzen östlich der Provinz Dazien im 2.-3. Jh.u.Z.*, în *ArhMold*, 17, 1994, p. 69-73.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, V. Berbecaru, *Depozitul de monede antice de la Chiojdu Mic, jud. Buzău*, în *SCN*, 10, 1993 (1996), p. 9-14.
- T. Papisima, C. Chiriac, *Monede romane de la Dumbrăveni (jud. Constanța)*, în *Pontica*, 28-29, 1995-1996, p. 267-269.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, *Sectorul frontierei romane din nord-vestul Daciei Porolissensis și datele numismatice*, în *ActaMP*, 15, 1996, p. 75-85.
- V. Mihăilescu-Bîrliba și C. Mihai, *Descoperiri monetare la Târgu Frumos, jud. Iași*, în *ArhMold*, 1996, p. 253-259.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, *Some Interference from the Numismatic Evidence across a Roman Frontier Segment (North-West of Dacia Porolissensis)*, în *Roman Frontier Studies 1995. Proceedings of the XVI th International Congress of Roman Frontier*, 91, 1997, p. 241-245.
- L. Mihăilescu-Bîrliba, *Nummularius (autour de l'inscription CIL III 4035)*, în *SAA*, III-IV, 1996-1997.
- V. Mihăilescu-Bîrliba, *Circulația monetară din Dacia răsăriteană și civilizația orășenească timpurie*, în *CercetIst*, 17, 1998, p. 113-127.
- Idem, *Geld und Heer in einer kaiserlichen grenzrömischen Provinz. Der Fall von Dazien Porolissensis*, în *Roman Frontier Studies. Proceedings of the XVIIth International Congress of Roman Frontier Studies*, Cluj-Napoca, 1999, p. 807-812.
- E. Toponimie, onomastică, populații**
- N. Gostar, *Numele antic al așezării de la Răcari*, în *SCIV*, 5, 1954, p. 607-610.
- Idem, *Singidunum și Singidava*, în *SCIV*, 9, 1958, p. 413-419.
- Idem, *Ulpianum. Ptolemeu, Geogr. III, 8, 4*, în *AȘUI*, 15, 1969, p. 171-176.
- Idem, *Caspios Aegyos. Ovidiu, Pontica, I, 8, 13*, în *Danubius*, 4, 1970, p. 111-121.
- S. Sanie, *L'onomastique orientale de la Dacie romaine (I)*, în *Dacia*, N.S., XIV, 1970, p. 233-242.
- Idem, *Inscriptio bilinguis tibiscensis. A. Pars palmyrena*, în *Dacia*, N.S., XIV, 1970, p. 405-409.
- Idem, *La transcription de quelques théonymes et antroponymes orientaux dans les inscriptions latines et grecques de Dacie*, în *Vestigia*, 1, München, 1972, p. 399-401.
- Idem, *Onomastica orientală din Dacia romană (II)*, în *Acta MN*, X, 1973, p. 151-170.
- Idem, *Transcrierea unor teonime și antroponime orientale în inscripțiile grecești și latine din Dacia*, în vol. *In memoriam Constantini Daicovicu*, Cluj, 1974, p. 361-366.
- N. Gostar, *Toponimia antică a Moldovei*, în *Studii și cercetări științifice. Istorie-filologie*. Institutul Pedagogic Bacău, 1974, p. 37-42.
- S. Sanie, *Les africaines en Dacie romaine*, în *Actes du VIIe Congrès International d'épigraphie grecque et latine, Constanța 9-15 sept. 1977*, București-Paris, 1979, p. 465-466.
- Idem, *Un nouveau fragment d'inscription palmyrénienne de Tibiscum et quelques considérations sur les épigraphes palmyréniennes de Dacie*, în *Dacia*, N.S., XXV, 1981, p. 359-362.
- Idem, *Africanii în Dacia romană*, în *CercetIst*, XII-XIII, 1982, p. 299-306.

V. Cojocaru, *Some Epigraphic Considerations on Thracian Names in the Cities on the Western Shore of Pontus Euxinus in the Period of the Principality*, în *Thraco-Dacica*, XVI, 1995, 1-2, p. 291-294.

Idem, 'Ονομαστικόν. *Aspects démographiques dans les villes ouest-pontiques de la province Moesia Inferior*, în *ArhMold*, XIX, 1996, p. 135-148.

Idem, *Porteurs de noms thraces mentionnés dans les inscriptions des villes grecques du nord de la Mer Noire*, în "The Thracian World at the Crossroads of Civilisations", vol. I, București, 1997, p. 31-58.

F. Istorie militară

a) Monografii:

O. Bounegru, *Les Forces Navales du Bas-Danube et de la Mer Noire aux Ier-6e siècles*, Oxbow Books, Oxford, 1996, 125 p. (în colab.).

b) Studii:

N. Gostar, *Legio I Minervia în estul Daciei*, în *AȘUI*, 11, 1965, p. 1-8.

Idem, *Unitățile militare din castellum roman de la Barboși*, în *Danubius*, 1, 1967, p. 107-113.

Idem, *O stare de alarmă pe limesul de vest al Daciei*, în *AȘUI*, 14, 1968, p. 93-102.

Idem, *Unitățile militare din castrul roman de la Tibiscum*, în *Acta MN*, 5, 1968, p. 471-477.

Idem, *Cohors VI nova Cumidavensium*, în *AȘUI*, 15, 1969, p. 21-31.

Idem, *Ein numerus Germanicianorum exploratorum in oberen Dakien*, în *Germania*, 50, 1972, p. 241-247.

Idem, *Un nouveau document épigraphique sur numerus Palmyrenorum Tibiscensium*, în *AȘUI*, 18, 1972, p. 153-155.

Idem, *L'armée romaine dans les guerres daces de Trajan (101-102, 105-106)*, în *Dacia*, N.S., 23, 1979, p. 115-122.

Idem, *Numerus Palmyrenorum Orient...*, în *Sargetia*, 14, 1979, p. 663-665.

O. Bounegru, *Tipuri de nave la Dunărea de Jos în sec. IV-VI e.n.*, în *Pontica*, 16, 1983, p. 273-282.

C. Chiriac, *Notitia Dignitatum și unele probleme privind flota militară pe limesul scitic*, în *SCIVA*, 35, 4, 1984, p. 301-310.

O. Bounegru, *Observații privind navele romane de război la Dunărea de Jos în sec. I-II e.n.*, în *Istros*, 5, 1987, p. 175-186.

Idem, *Flota romană la Dunărea de Jos în cursul războaielor dacice*, în *Cultură și civilizație la Dunărea de Jos*, 3, 1989, p. 87-95.

S. Sanie, *Ceramica cu inscripții și țigle ștampilate descoperite la Barboși-Galați*, în *SCIVA*, 47, 2, 1996, p. 121-153.

O. Bounegru, *Considérations concernant le transport des marchandises et le ravitaillement de l'armée sur le limes du Bas-Danube*, în *Roman Frontier Studies 1995. Proceedings of the XVI th International Congress of Roman Frontier Studies*, Oxford, 1997, p. 311-316.

G. Materiale romane din necropolele culturilor daco-carpice și Sântana de Mureș-Cerneahov

a) Monografii:

I. Ioniță, V. Ursachi, *Văleni. O mare necropolă a dacilor liberi*, Iași, 1988.

b) Studii:

C. Iconomu, *Noi morminte paleocreștine la Mangalia*, în *Pontica*, II, 1969, p. 81-110.

I. Ioniță, *Das Gräberfeld von Independența (Walachei). Zur relativen Chronologie und zu den Bestattungs-, Beigaben- und Trachtsitten eines Gräberfeldes der Černjachov-Sântana-de-Mureș-Kultur*, în *Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde*, 10, Bonn, 1971.

Idem, *Necropola din secolul IV e.n. de la Miorcani, jud. Botoșani*, în *CercetIst*, 5, 1974, p. 81-92 (= în *Inventaria Archaeologica, Roumanie*, Fascicule 8, R42-R51, București, 1977).

I. Ioniță, V. Ursachi, *La nécropole carpe des IIe-IIIe siècle de n. è. à Văleni*, în *Inventaria Archaeologica Roumanie*, Fascicule 9, R52-R63, București, 1977.

I. Ioniță, *Veränderung der Bestattungssitten im Gräberfeld von Târgșor*, în *Peregrinatio Gothica II (Archeologia Baltica*, 8), Łódź, 1989, p. 159-183.

Idem, *Gräber mit Gläserbeigaben aus dem Gräberfeld des 4. Jh. von Miorcani*, în *Glasgefäße der Spätantike in Rumänien*, Berlin.

Marius Alexianu, *Amfore cu inscripții descoperite în dava de la Răcățău (jud. Bacău)*, în *Carpica*, 17, 1985, p. 75-80.

Idem, *Răspândirea amforelor cu inscripții pe teritoriul dacic liber din estul României (sec. II-III e.n.)*, în *ArhMold*, 12, 1988, p. 105-116.

Idem, *Makarios. Sur la signification d'un anthroponyme attesté à Trușești (culture Sântana de Mureș-Cernyakhov)*, în *SAA*, III-IV, 1996-1997, p. 173-187 (în colaborare cu N. Zugravu).

H. Religia: zei, culte, sanctuare

a) Monografii:

S. Sanie, *Culte orientale în Dacia romană (I). Cultele siriene și palmiriene*, București, 1981, 312 p.

N. Zugravu, *Geneza creștinismului popular al românilor*, București, 1997, 570 p.

Idem, *Erezii și schisme la Dunărea Mijlocie și de Jos în mileniul I*, Iași, 1999, 161 p.

b) Studii:

N. Gostar, L. David, *O gemă gnostică în Muzeul Arheologic din Cluj*, în *Activitatea Muzeelor*, 2, 1956, p. 153-158.

N. Gostar, *Două inscripții mezerziene*, în *AȘUI*, 4, 1958, p. 31-49.

Idem, *MEN ANEIKETOS in a bi-lingual Inscription from Dacia*, în *Dacia*, N.S., 4, 1960, p. 259-265.

Idem, *Culte autohtone în Dacia romană*, în *AIIAI*, 2, 1965, p. 237-254.

S. Sanie, *O inscripție siriacă la Romula*, în *ArhMold*, IV, 1966, p. 355-359.

Idem, *Unele observații asupra altarului dolichenian de la Majdaniște (Sarajevo, RSF Jugoslavia)*, în *SCIV*, 18, 1967, 4, p. 700-712.

Idem, *Cîteva observații asupra inscripției CIL, III, 7954 de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, în *SCIV*, 19, 1968, 4, p. 575-586.

Idem, *Badones Reginae*, în *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 295-298.

N. Gostar, *Sur Jupiter Heliopolitanus en Dacie*, în *AȘUI*, 19, 1973, p. 253-260.

S. Sanie, *Dea Placida*, în *Acta MN*, X, 1974, p. 111-114.

Idem, *Cultul lui Sol Invictus în Dacia*, în *Sargetia*, XI-XII, 1974-1975, p. 331-341.

Idem, *Quelques considérations sur les cultes gréco-egyptiens en Dacie romaine*, în *Actes de la XII e Conférence Internationale d'études classiques «Eirene» Cluj 1972*, București-Amsterdam, 1975, p. 529-537.

Idem, *Classica et orientalia*, I, în *SCIVA*, 27, 1976, p. 399-404.

Idem, *Iuppiter Dolichenus în Dakien*, în *Epigraphica*, București, 1977, p. 131-157.

Idem, *Theos Hypsistos și Iuppiter Exsuperantissimus în Dacia*, în *SCIVA*, 28, 1977, 1, p. 135-142.

S. Sanie, I. T. Dragomir, *Începuturile creștinismului în sudul roman al Moldovei*, în vol. *De la Dunăre la Mare*, Galați, 1977, p. 117-122.

S. Sanie, *Deus Aeternus et Theos Hypsistos en Dacie romaine*, în *Hommages à M. J. Vermaseren*, Leiden, 1978, p. 1092-1113.

Idem, *Le diadème d'or de Tyras*, în *Dacia*, N.S., XXIII, 1979, p. 147-157 (= *Acta MN*, XVI, 1979, p. 127-140).

Idem, *Classica et orientalia (II)*, în *SCIVA*, 30, 1979, 1, p. 21-29.

Idem, *Classica et orientalia (III)*, în *SCIVA*, 34, 1983, 2, p. 151-162.

Idem, *Cultores și atestarea lor în inscripțiile Daciei romane*, în *AIIAI*, XX, 1983, p. 77-80.

Idem, *Un altar anepigraful cu reprezentarea unei divinități celto-romane*, în *AIIAI*, XXI, 1984, p. 363-368.

Idem, *Classica et orientalia (IV)*, în *SCIVA*, 37, 1986, 1, p. 76-88.

Idem, *Ein Inschriftloser Altar mit Relief von Sucidava*, în *Germania*, 65, 1987, 1, p. 215-221.

Idem, *Dacia romană – zonă de interferență a marilor curente spirituale din spațiul mediteranean*, în vol. *România în istoria universală*, III, 1988, 1, Iași, p. 841-852.

Idem, *Kulte und Glauben im römischen Süden der Moldau*, în *ANRW*, II,18/2, Berlin-New York, 1989, p. 1272-1316.

Idem, *Die syrische und palmyrenischen Kulte im römischen Dakien*, în *ANRW*, II,18/2, Berlin-New York, 1989, p. 1165-1271.

C. Chiriac, *Un monument inedit: complexul rupestru de la Dumbrăveni (jud. Constanța)*, în *Pontica*, 21-22, 1988-1989, p. 249-269.

I. Ioniță, *Elemente creștine în practica riturilor de înmormântare din Moldova în secolele IV-V e.n.*, în *Teologie și Viață*, 3 (69), nr. 4-7, 1993, p. 54-59 (= în vol. *Din istoria Europei romane*, Oradea, 1995, p. 253-262).

N. Zugravu, *Ritul și ritualul funerar în texte creștine din mileniul I (I)*, în *Carpica*, 25, 1994, p. 161-177.

S. Sanie, *Das römische Dakien. Interferenzzone der geistigen Hauptströmungen aus dem Mittelmeerbereich*, în *ArhMold*, XVII, 1994, p. 57-68.

N. Zugravu, *Apostolatul Sfântului Andrei în „Sciția”. Geneza și evoluția unei tradiții*, în *MemAntiq*, 20, 1995, p. 215-238.

N. Zugravu, E. Setnic, *Cîteva considerații privind martirii din Scythia Minor*, în *MemAntiq*, 20, 1995, p. 239-247.

N. Zugravu, *Obiecte paleocreștine din Dobrogea, Dacia și alte teritorii romane. Privire comparativă*, în *AIIA*, 32, 1995, p. 1-23.

Idem, *Cu privire la jurisdicția asupra creștinilor nord-dunăreni în secolele II-VIII*, în *Pontica*, 28-29, 1995-1996, p. 163-181.

Idem, *Les formules ex visu et ex iussu dans l'épigraphie de la Dacie romaine*, în *SAA*, 3-4, 1996-1997, p. 127-140.

Idem, *Pretenții apostolice și realități istorice la începuturile creștinismului*, în *Carpica*, XXVI/1, 1997, p. 250-256.

Idem, *Apostolatul Sfântului Filip în "Scythia"*, în vol. *Timpul istoriei, I, Memorie și patrimoniu*, București, 1997, p. 192-202.

Idem, *Martyrs d'Occident en Scythia Minor*, în *SAA*, 5, 1998, p. 73-80.

- I. Ioniță, *Eine scheibengedrehte Schale mit Sonnensymbolen bei Tăcuta*, în vol. *20 lat archeologii w Mastomeczu II*, Lublin, 1998, p. 55-60.
- N. Zugravu, *Locuri sfinte și de pelerinaj la Dunărea Mijlocie și Inferioară*, în *Europa XXI*, 7-8, 1998-1999, p. 15-27.

I. Arta industrială – artizanat. Viața economică

a) Monografii:

- C. Ionomu, *Opaițe greco-romane*, Constanța, 1967, 167 p.
- O. Bounegru, *Die Keramische Werkstätten von Pergamon im späthellenistischen und römischer Zeit*, în *Pergamenischer Forschungen*.

b) Studii:

- N. Gostar, *Vămile Daciei*, în *SCIV*, 2, 1951, 2, p. 165-181.
- Idem, *Inscripțiile de pe lucernele din Dacia*, în *ArhMold*, 1, 1961, p. 149-209.
- Ș. Sanie, *Două mici depozite de amfore romane descoperite în Moldova*, în *SCIV*, 2, 1968, p. 345-350.
- S. Sanie, *Medalioane și tipare romane descoperite la Tirighina-Barboși*, în *Danubius*, II-III, 1969, p. 81-94.
- Ș. Sanie, *O camee și o gemă de la Barboși*, în *CercetIst*, III, 1972, p. 55-58
- S. Sanie, *Importuri elenistice și romane în câteva cetăți și așezări dacice din Moldova*, în *SCIV*, 23, 1973, 4, p. 407-434.
- S. Sanie, I. T. Dragomir, Ș. Sanie, *Noi descoperiri de ceramică romană cu inscripție în Moldova*, în *SCIVA*, 26, 1975, 2, p. 189-208.
- C. Ionomu, *Descoperiri de tipare de opaițe la Tomis*, în *Pontica*, IX, 1976, p. 135-146.
- S. Teodor, S. Cheptea, *O amforă stampilată de la Hârlău*, în *CercetIst*, VIII, 1977, p. 231-233.
- V. Mihailescu-Bîrliba, I. Mîtreă, *Le trésor de vases romaines en argent de Muncelul de Sus*, în *Dacia*, N.S., 22, 1978, p. 201-212 .
- O. Bounegru, *Observații privind vămile Dobrogei romane*, în *AIIAI*, 17, 1980, p. 251-257.
- C. Ionomu, C. Bordeianu, *O nouă descoperire de lucerne la Constanța*, în *Pontica*, XIV, 1981, p. 269-276.
- O. Bounegru, *Un antefix roman de la Troesmis*, în *Istros*, 1, 1980, p. 297-302.
- Idem, *Opaițe grecești și romane din colecțiile Muzeului Brăilei*, în *Pontica*, 15, 1982, p. 221-234.
- Idem, *Obiecte romane de import descoperite în mormintele sarmatice din zona Brăilei*, în *Istros*, 2-3, 1983, p. 234-241.
- Idem, *Sticlăria romană de la Șendreni*, în *Istros*, 2-3, 1983, p. 196-218 (în colab.)
- Idem, *Considerații asupra negustorilor din Dobrogea secolelor I-III e.n.*, în *StCl*, 21, 1983, p. 59-68.
- Idem, *Opaițe romane cu reprezentări de nave*, în *SCIVA*, 35, 1984, 4, p. 365-372.
- Idem, *Beiträge zur Handelsschiffahrt in westlichen Schwarzen Meer in hellenistischen und römischen Zeit*, în *MBAH*, III/2, 1984, p. 1-17.
- Idem, *Un presupus birou vamal la Troesmis*, în *Istros*, 4, 1985, p. 143-148.
- Idem, *Începuturile organizării vamale în Dobrogea romană*, în *Pontica*, 20, 1987, p. 137-147.
- Idem, *Bemerkungen zu den römischen Importen in Scythia Minor*, în *MBAH*, VII/2, 1988, p. 70-86.
- Idem, *Contribuții privind cronologia și răspândirea ceramicii decorate în tehnica barbotinei din Dobrogea*, în *Pontica*, 21-22, 1989, p. 99-112.
- Idem, *Kleinasiatische und östliche keramike Importfunde aus Histria und Tomis*, în *MBAH*, XII/2, 1993, p. 33-52.
- Idem, *Notes sur la production et le importations céramiques dans les villes romaines de la Mésie Inférieure*, în *La ciudad en el mundo romano. XIV Congreso Internacional de Arqueología Clásica*. Actas, Taragona, 1994, p. 72-74.
- S. Teodor, *Ceramica de import din așezarea geto-dacică de la Poiana, jud. Galați*, în *Carpica*, XXV, 1994, p. 73-122.
- S. Teodor, C. Chiriac, *Vase de sticlă din așezarea geto-dacică de la Poiana (jud. Galați)*, în *ArhMold*, XVII, 1994, p. 183-222.
- O. Bounegru, *Roman Ships on the Lower Danube (1st-6th Centuries). Types and Functions*, în *Crossroads in Ancient Shipbuilding. Proceedings of the Sixth International Symposium on Boat and Archaeology*, Roskilde 1991, Oxford, 1994, p. 35-41 (în colab.).
- I. Ioniță, *Eine Glasschale mit eingeritztem Wabenmuster und Facettenschliff von Iacobeni (Kr. Iași)*, în *Dacia*, N.S., 38-39, 1994-1995, p. 151-162.
- O. Bounegru, *Observations sur l'organisation et l'activité des associations de navigateurs de Dacie et de Mésie*, în *SAA*, II, 1995, p. 161-170.
- C. Chiriac, *Vases en verre du site geto-dace de Căndești (le district de Vrancea)*, în *Thraco-Dacica*, XV, 1996 (în colab.).
- Idem, *About a Glass Imitation of the Sigillata Form Dragendorff 27=Conspectus 32. 2*, în *Rei Cretariae Romanae Favtorvum Acta*, 33, Abingdon, 1996, p. 103-104.

- O. Bounegru, *Considérations sur les emporia en Mésie Inférieure et en Thrace*, în *La politique édilitaire dans les provinces de l'Empire romain II ème–IV ème siècles après J.C.* în *Actes du III Colloque Roumano-Suisse. La vie rurale dans les provinces romaines: vici et villae (Tulcea 8–15 octobre 1995)*, Tulcea, 1998.
- Idem, *Terra-Sigillata Produktion in den Werkstätten von Pergamon-Ketiostal–Vorläufiger Bericht*, în *Istanbuler Mitteilungen*, 48, 1998, p. 263-277 (în colab.).

THE RESEARCH OF THE ROMAN HISTORY.
THE CONTRIBUTIONS FROM IAȘI DURING 1950–2000

SUMMARY

This paper was presented at the Scientific Session of the Institute of Archaeology, Iași, October 2000.

Are exposed the researches on the Roman history in general and especially about the Roman civilization in the East-carpathian space, achieved by the historians from Iași during the years 1950-2000.

Grouped in a thematical and chronological manner they point out the contribution of four generations of professors and researches: I – D. Tudor, N. Gostar; II - S. Sanie, I. Ioniță, V. Mihailescu-Bîrliba, Ș. Sanie, S. Teodor, D. Teodor; III – O. Bounegru, N. Zugravu, C. Iconomu, C. Chiriac, M. Alexianu; IV – V. Cojocaru, L. Mihailescu-Bîrliba.

The Bibliography which follows the text of the communication illustrates the fields and the dimensions of this contribution.